

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

ESPERANT L' ECLIPSE

—Veyám, ja que las cosas de la terra marxan tan malament, si las del cel anirán una mica millor.

ESTIUHEJANT

Montgrony y 'ls poetes catalans.—Un capellà hostaler.—La Verge.—Capellars.—La Font del Bisbe.—Un recort a Mossén Cinto.—El meu rosari.

MONTGRONY es un nom sugestiú. *Montgrony!* Un nom que sona a cosa frèstega, aspre y revellida, pero mascle y ferrenya... ¿No es veritat, Sr. Maragall? Y li pregunto a vosté que tan aficionat se mostra de un quant temps ensà a establir las imatges que sugereix la música de las paraulas.

Aixís la paraula *Montgrony* ha sigut per molts poetes floralistas que no hi han anat may ó que si hi han estat no ho han vist bé, un motllo de versos de aquells d'espatech ab els quals se guanya fàcilment la *Flor natural* ó l'*Englantina d'or*.

En Terenci Thos y Codina sígué 'l primer que glosà la legenda del Comte Arnau qu' en el castell de Mataplana, situat en la rodalia de Montgrony, tingué 'l seu alberch.

«De Ripoll á Capdevánol,
de Capdevánol á Sant Joan,
com lo Castell de la Plana
malehit si n' hi ha cap.»

Aquests versos y altres que 'ls seguíen de idéntica cadencia, com per exemple:

«Las dotze horas de la nit
si no han tocat, tocarán»...

«Las estrellitas porugas
tremola, tremolarás»...

Ho recorde com si fos avuy: produhíren un efecte immens. Y no obstant ni en Terenci Thos, ni 'ls que l' admiravan havian estat á Montgrony. Y ho proba 'l poeta que al arribar á Capdevánol desde Ripoll, en lloch de tirar cap á Ponent pera trobar el castell de Mataplana se 'n anava dret á Llevant, cap á Sant Joan de las Abadesas, qu' es com si per anar á Sant Pere Màrtir desde Barcelona, a travésessim el Besòs y 'ns enflessim á Sant Matheu sobre 'ls pobles de la Costa.

Disculpa fins á cert punt aquesta desorientació la dificultat de comunicacions, en els temps en que la poesia fou escrita y premiada. El tren encare no anava á Vich y la carretera de Ripoll á Ribas passant per Capdevánol estava encare per fer. De manera que pels barcelonins y pels poetes que cantan de memoria y sense pendre vistas, l' alta montanya estava com embolcallada en l' impenetrable calitja del misteri.

Pero avuy l' excursió se fa ab relativa comoditat: per carretera desde Capdevánol á Gombreny, y en una hora de camí de matxo y sempre montanya amunt desde Gombreny al Santuari. Aixís es que l' anada á Montgrony, qu' era avants una cosa un tant difícil ha vingut á ser per lo avinenta hasta vulgar.

—¿Quánta gent diria que l' any passat va visitar el Santuari?—me deya Mossén Joseph Vendrell, el capellà que 'l té baix el seu càrrech?... ¡Cinch mil personas!

Entre mí vaig pensar:—Algunas més que las que van á Nuria, ab tot y ser el Santuari de Nuria tan famós.

Y vaig recordarme de lo que m' havian dit, el dia de una arribada á Ribas; aixó es: que algú tirava de dret contra Montgrony, y que á Mossén Vendrell li havian posat algunas restriccions respecte al hostatje de visitants.—Li prevenim—afegiren—perque cas que vulga anarhi se 'n emporti la virosta. Mossén Joseph potser no 'l podria atendre, y no per falta de voluntat, sino porque es tan bon home li tenen tirria.

Y per tot arreu me deyan lo mateix:—¡Quín home tant de bé y tan amable Mossén Joseph de Montgrony! No n' hi ha un altre com ell.

*
* *

La fama de que disfruta no té res d' exagerada. Al arribar al Santuari 'ns sortí á rebre fora del barri, com ho fa sempre que desde la seva atalaya oïra á algú que puja. Es un home de una quarentena d' anys, rodaxonet y d' ulls vius y bondadosos. Porta sotana y casquet y calsa sabatas de sola d' espardenya, que donan á tots els seus passos un ayre flonjo, molt ben conformat ab el seu tipo flahó, de goma, com si no tingués ossos.

De bonas á primeres vaig com-
pendre que reali-
sava admirable-
ment l' ideal del
capellà-hostaler.

El mateix va ser-
vimos la tassa
ben gran y ben
plena d' aromá-
tich café que li
demanarem ce-
dint á la seva in-
vitació, y la co-
peta de rom de
la Negrita. ¡Y ab
quina diligencia
y ab quanta ama-
bilitat!

Ens ensenyá
després un al-
bum de vistas de
Montgrony y 'l
limitat assortit
de quincalleria
devota. Sobre 'ls
exemplars que
adquirirem hifeu
la creu de la be-

DEL NATURAL

Eclipse total de Sol.

nedicció ab menos temps que canta un gall.

Una vegada ben reposats ens acompanyá al petit santuari construït al bell mitj del cingle, dintre de una bauma, com un niu. S' hi puja per una llarga escala apoyada en las rocas ventrudas del cingle, rocas humidas qu' en sos relleixos donan vida á una vegetació exuberant. El santuari es una capelleta qual costat esquer y la meytat de la volta están

PER' OBSERVAR L' ECLIPSE

D' aquesta manera... ¡psé!

constituïts per la roca calissa, de marbre fosch, y lo restant de forts y espessos murs de pedra picada. L' imatge, petita com una nina y morena ó negra com la de Montserrat, ocupa 'l lloch preferent del únic altar. Es antiquíssima y encare qu' es de talla està enfargada ab un vestidet brodat d' or.

Al fons y sobre la porta de ingrés s' hi troba el chor, en forma de balconada. A meytat de l' escala que hi dona accés, la roca degota sobre un clotet tot plé d' aygua fresca y transparent. Segons Mossén Joseph aquella aygua s' aplica ab éxit (aixís m' ho va dir) a las afecções de la vista. De manera que la Verge de Montgrony es oculista y está en disposició de fer la competencia á n' en Barraquer y á n' en Menacho.

Desde la sortida del petit santuari, un nou tram d' escala també apoyat en el cingle, mena fins á dalt de tot, siti hermós, planejant, alfombrat de verdor y fletas, que sense aquella escala, seria inaccessible. Al mitj del plá s' hi alsa un santuari románich antiquíssim ab un atri de tres archs á un costat, y tres absís, un al darrera y laterals els dos restants. El portal que desde l' atri conduheix al interior de la iglesia té unas portas de roure xapadas de ferro que son una preciositat arqueológica. Ja m' ho va dir Mossén Joseph qu' eran molts els qui las festejavan; pero que allí estavan molt bé, y que mentres ell fos á Montgrony d' allí no 's mourian.

L' iglesia tan hermosa desde fora, ha sigut totalment renovada en son interior y ab no massa bon gust. En son altar major, Sant Pere ocupa 'l siti més alt, ab perill de tenir rodaments de cap, havent hagut de deixar el lloch preferent y céntrich á una reproducció de la Verge de Montgrony, de major tany que l' anténica que acabavam de veure en sa capelleta de mitj cingle. En la iglesia de Sant Pere hi té 'l camaril, que l' altra no pot tenir per l' estre-

tor del local. L' imatge reproduhida es giratoria, y al peu d' ella un escolanet de fusta, per l' estil dels que hi ha á Montserrat espera ab la bacina, l' almoyna dels visitants.

Una volta eixits de la iglesia de Sant Pere 'ns esplayarem per aquell plá, visitarem unas curiosas baumas, refugi de remats, vejerem una creu de pedra tosca (carniola) tota de una pessa, qu' es l' admiració dels geólechs y parlarem de l' atrevida descensió al forat de Santon, que feu temps enrera 'l reverent Font y Sagué, sortintne viu y aixirit, contra lo que la gent del país se figurava, y sense haver trobat en sa exploració subterrànea 'l rastre de cap bruixa y sí en cambi datos molt importants per enriquir la ciencia espelogràfica.

* *

Cap al tart Mossén Joseph ens feu acompanyar á la Font del Bisbe, propera al santuari, en un pintoresch recotze de montanya. Aygua gemada, refrigerant, aperitiva, d' aquellas que deixan anyoransas quan un se troba á Barcelona, es la Font dedicada al Bisbe Morgades, segons aixís s' expressa en una lápida.

Aquella lápida, per oposició, 'm feu venir á la memoria á Mossén Cinto, la víctima de aquell prelat, qui no té á Montgrony un sol recort, ab tot y haver cantat tan sobranament á Montgrony en son poema *Els Pirineus*.

Y vingué 'l cap-vespre, l' hora de la melancolia. Mentres Mossén Joseph passava 'l rosari, passejantse per l' interior de l' Hosteria, de manera que tothom, ocupés l' estancia que ocupés pogués seguirlo, jo l' anava passant també á la meua manera, desde la balconada de la miranda, recorrent embadalit las eminencias que 's destacan en aquell inmens panorama de montanya. D' esquerra á dreta 's divisan las següents: Coldecanas, Santa Magdalena, Milany, Plá de Travé, Collsacabra, Mare de Deu del Coll, Puiglagulla, Agullenas, Montseny, Tagamanent, Sant Llo-

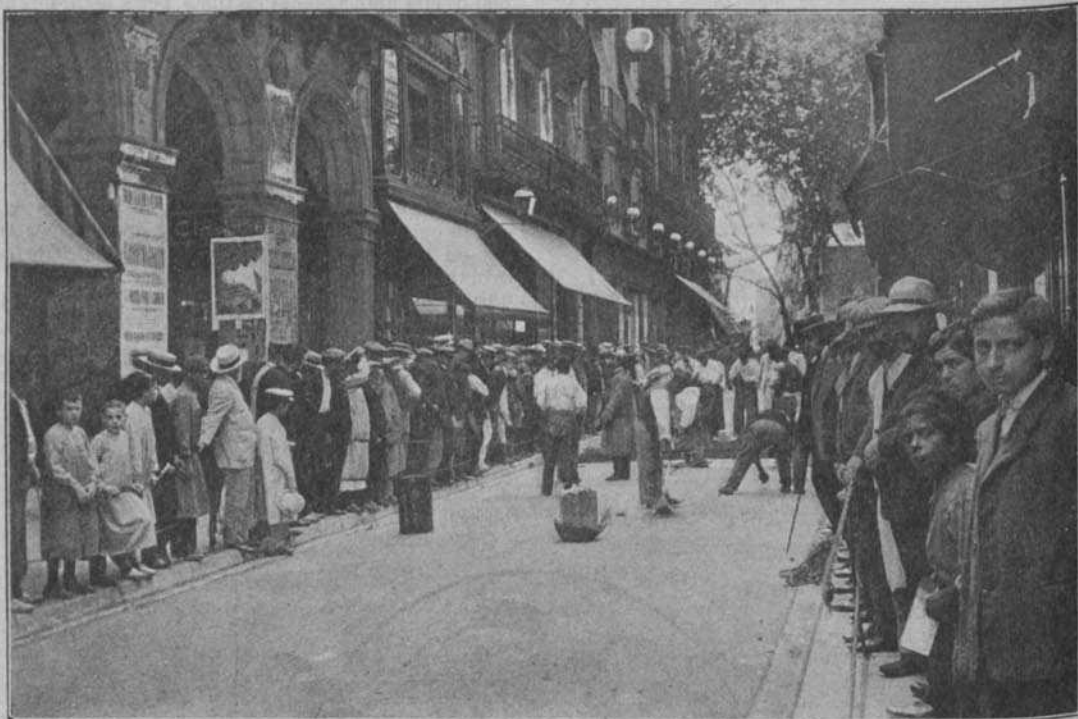

També així 's pot observar, sense haverse d' amohinar.

¡Pero així va molt més bé!

CURIOSITAT BARCELONINA

ASFALTAT D' UN TROS DEL CARRER DE FERNANDO, PER VIA D' ENSAIG
Va quedar llest el dia 20 del present Agost. ¡A veure quánt durará!

rens del Munt, Santa Lluçia, Sant March, Coll de l' Ars, Faig-general, Cim dels rasos de Tubau, Baumas del gran Buixadé, Monclús, Plá de l' Orri, Falgás, Montanyas de Malanyen, Montanyas de Peguera, Montanyas de Vallcebre y Pedra-forca. Una inmensitat de alturas, de las quals las més llunyanas sembla que s' enfilin sobre las més properas, ansiosas de deixarse veure, cada una ab el seu color, ab el seu matís especial, segons la llunyaria y la vegetació que las vesteix hermosament.

Y brillá la lluna y espurnejaren las estrellas, quan la veu bondadosa de Mossén Joseph, me vingué á treure de aquell éxtasis, dihent afablement:

—A sopar... á sopar si son servits.

Un sopar frugal, però saborós y alimentici á la llum del acetilé... y tot just acabavam poch ans de las nou, ell mateix ens portá las palmatorias ab las espelmas, com dihentnos, sense dirnos'ho:—Aquí 's retira dejorn, que demá es día de matinas.

* * *

¡Y tant com ho era! Ans de las quatre, y seguint las nostras indicacions, el mateix Mossén Joseph ja 'ns cridava, més puntual que un sereno.

Ans de partir pera la projectada excursió á Castellar de 'n Huch y la pobla de Lillet li preguntarem que havíam de pagarli, y 'ns demaná una insignificancia inverossímil.

No s' hi fará rich Mossén Joseph á Montgrony... rich de diners s' entén. Qu' en quan á salut, alegría y bondat ingenua n' es més, molt més ell qu' en Girona y 'l Marqués de las Cinquillas junts.

P. DEL O.

¡PERJURA!

Per un llasset lligadas,
tinch las cartas qu' un temps me vas escriure,
y desfaig lo paquet tantas vegadas
com tinch ganas de riure.
Cartas d' amor, ab párrafos sens mida,
jurantme per la gloria de ta mare...
jurantme per ta vida...

¡Y á pesar de faltarme, vius encare!

Si tingués lo jurar valor notori
de l' amor en la historia,
ja fóra altra vegada al Purgatori
ta mare, si al morir va aná á la Gloria.
Y tú, encara que la vida poch m' importa,
temps há que fóras morta

SAMUEL GRAN É IRURUETA

El plat del día

¡L' auca del eclipse!

¡La historia del eclipse!

¡Vidres fumats pera mirar l' eclipse!

¡Polvos infalibles y maravillosos contra 'ls sustos
que podrá donar l' eclipse!

¡Fanals eléctrics de butxaca pera anar pels carrers mentres duri l' eclipse!...

Eclipse per aquí, eclipse per allá, eclipse en vers,
eclipse en prosa, eclipse en colors, eclipse en música... No 's parla més que del ditxós eclipse que di-mecres que vé, á las dotze menos tres minuts, ha de comensar á realisar-se sobre 'ls nostres caps.

Jo 'm guardaré prou d' afirmar que tenia rahó en

Brillat-Savarin al dir que mereix més la gratitud de la humanitat el *sabi* que inventa un plat nou, que no el que descobreix una estrella.

Pero si diré qu'entre aquest olímpic despreci de las cosas astronómicas y la exagerada preocupació que l'próxim eclipse ha despertat en els nostres paysans, hi ha un terme mitj en el qual, ab permís de vostés, hi determinat instal·lar-me.

* *

Perque, aném á veure, ¿qué 'ns donarán el Sol y la Lluna després de la seva enlayrada conferencia? ¿Anirém més bé? ¿Anirém més malament? ¿S' embatiran els queviures? ¿Serán més curts els discursos dels senyors regidors?

Y donchs, si tot ha de continuar del mateix modo, ¿per qué amohinarnos ab un fenómeno que, al fi y al cap, si á algú pot interessar, es als confeccionadors de calendaris y als fabricants d' ulleras de llarg vista?

Si s' tractés de la caygada d' un bólit ó d' un aerolito, trobaria molt justificada l' actual agitació pública. Una pedra del cel devallada no es un gra d' anís, y apart del susto que la seva repentina aparició proporciona, no 'ls dich res del perjudici que causa al propietari que la reb sobre la teulada ó al pobre transeunt que li cau al mitj del cap.

Pero un eclipse... ¿qué es un eclipse, imparcialment considerat als ulls de la rahó, sense auxili de de vidres fumats ni ulleras de cap mena?

Lo més insignificant, lo més ignocent, lo més trivial de la mecánica celeste. Allá hi ha una llum; entre la llum y nosaltres s' hi interposa un cos opach... y 'ns quedém á las foscas. Pero l' obstacle 's mou, camina, deixa de tapar la llum... y 'ns hi torném á veure. ¿Hi ha en tot' aquesta maniobra res d' extrany, sorprendent ó misteriós?

Donchs aixó y res més que aixó será l' eclipse del dia 30. Brillará l' Sol, passará per davant seu la Lluna, el gran astre quedará cubert per la massa del nostre satélit, y després de poch minuts de ocultació solar casi completa, la Lluna seguirá passant, el Sol tornarà á brillar... y ja poden retirar-se, caballers; s' ha acabat la funció.

* *

Pero janeuli á la nostra gent ab reflexions d' aquesta naturalesa! Aixó, tot lo més, pot dirse davant dels lectors de LA ESQUELLA, personas serias, discretas y enahonadas, que comprenen el cóm y l' qué de las cosas y saben considerar serenament els fets, sense treure'ls may de quici.

Desgraciadament, no tothom es aixís. Ja m' guardaria jo d' anar, per exemple, al Plá de la Boqueria y dir á la multitud que á todas horas sol omplir l' antich rovell del ou:

—Deixeu-lo estar l' eclipse de dimecres! ¿Qué n' heu de fer vosaltres d' aquests enredos de teuladas en amunt?... No sigueu ignocents: desenteñeu-vos n' dels assumptos del Sol y la Lluna. Si ells tenen mals-de-cap, que se 'ls passin. ¡El cel, els núvols, els astres!... D' escombrar el vostre pis us heu de cuydar. Que á la vostra taula hi haja pá, que á la vostra cuyna no hi falti foch, ¡aixó, aixó es lo que ha d' interessarvos!

¡Pobre de mi que á n' el públich li usés aquest llen-gua-te! ¡No sería fluixa la pedregada que m' cauria á sobre, ni l' andanada d' injurias que las mevas orellas haurían de sentir!

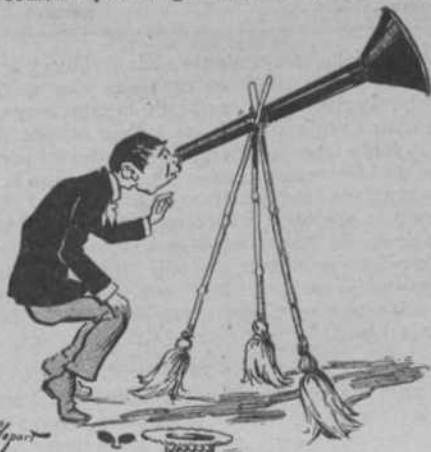
El més benévol dels meus oyents me pendria per un estripa-quentos, que surto á la plassa ab el propósit d' aygualir la magnífica festa que per dimecres s' está preparant.

Estich segur de que si ara vingués el Govern, y fent us de la suprema autoritat de que está revestit,

FLAMMARIONS D' ESTAR PER CASA

—Que comensí quan vulgui: nosaltres ja estém á punt.

Telescopi casulá, faciísim de montá.

Probant si las ulleras fumadas donan bon resultat.

publiqués un decret, dihent que per motius d' economia ó per rahons d' ordre públich, queda suprimir l' eclipse, la gent se llensaria al carrer y armaria un sagramental, considerant l' acte del ministeri com una estafa, una picardia de las més espantosas.

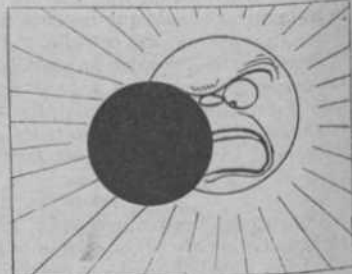
Perque, aquest es el taranná de la nostra multitut, y entenguís sempre qu' en la multitut hi va comprés tothom, el pobre lo mateix que l' rich, l' avansat lo mateix que l' reaccionari. Parleuli á la gent de cosas

-¡Calla!... M sembla que aquella s'acosta...

-¡Y tal! ¿Quinas intencions deu portar?

-¡Ay, ay, ay!... ¡Ja la tlach á sobre!

prácticas, útiles, convenientes al individuo y á la colectividad, y arronsará las espatillas y us enviará á passeig. Parleuli, en cambi, de la gran serpent del mar, d'una pluja d'estrelles ó d'un eclipse de Sol, y ja la tenin engrescada, abandonantho tot pera ocupar-se exclussivament de las peripecias que la novedat anunciada ha d'ocasionar.

Ara com ara, en tots els círculs, societats, cassinos y cassinets de Barcelona,—exceptuant la Lliga y la Fraternitat republicana, que s'ols viuen per las elecciones,—no s'parla d'altra cosa que del *encuentro* qu'en las regións siderals van á tenir el día 30 el Sol y la Lluna.

*
*
*

El món marxa, digué en Pelletán; pero 'l món de casa nostra marxa ab una lentitut tan encantadora, qu'encare hi ha aquí gent que ab la major serietat pregunta si 'l próxim eclipse portará guerra, peste, malas cullitas ó xochs d'automóvils.

Lo probable es que porti molta feyna als oculistas, perque, á jutjar pel moviment que s'nota, no quedarà á Barcelona vehi que 'l vinent dimecres deixi d'observar el Sol, valentse d'un ó d'un altre trasto.

Telescopis, gemelos de teatro, vidres fumats, pel·lucles de gelatina fosca... tot servirà aquell día pera dirigir cap anunt la mirada y espatllarse graciosament l'aparato visual, tan delicat y tan sensible á l'acció destructora de la llum febea.

Y per acabarho de complicar, imagininse, donada l' hora en que 'l fenómeno tindrà lloch,—entre 12 y 2 de la tarde—'l número de mals dinars que hi haurá y las dispepsias y indigestions que 'n serán la legítima y natural conseqüencia.

Perque aquí no hi ha escapatoria possible: ó s'haurá de menjar á corre-cuyta, per estar á punt de pujar al terrat avants de las 12, ó no quedarà més remey que guardar el dinar fins á quarts de tres.

En el primer cas, ¡calculin el gust que ha de donar l'estarse dugas horas ab el cap en l'ayre, la vista clavada en el Sol y 'l menjar clavat á las dents!

Y en el segón, ¡no 'ls dich res del cori-mori, del deliciós torment de tripas que 'ls aficionats sentirán, mentres el Sol reb la pausada visita de la Lluna y l'olla, á baix al pis, abandonada per tothom, fins per la criada, vessa ab santa tranquilat, escampant per las brasas del fogó la nutritiva substancia de la gallina!

A. MARCH

ESTIRABOTS

I

Dintre d'una iglesia un día devant d'una imatge, hermosa, resavas tota plorosa,

EL SOL: -¿Qué dimoni resigna tanta artilleria apuntada cap á mi?

-Tira, Xellin, tira endavant, que aixó dels eclipses per mi son romansos.

Y LA LLUNA

—¡Sant March, santa Creul...

—¡Ah!... Ja s'aparta, ja s'aparta...

—Vamos, total no ha sigot res.

—¿El compte 'm porta?... ¿No sab vosté que dimecres hi ha d'haver un eclipse y que potser el mon se'n anirà á can Plastras? Avans de pagar, vull veure com acaba aixó.

—¿Que té, que 'l veig tan capficat?
—Aquests sabís, home!... No més se cuydan d'estudiar las protuberancias del Sol. ¿Per qué no estudian las mevas?

com una Verge Maria.
Al veuret, vaig pensar que...
quan fá sol, está seré.

II

Un petó vaig demanarte,
nina hermosa, un dematí,
tú t'allunyares de mí
y á fé 'l petó vas negarte.
¡Ingrata! Sembla mentida
que al morí 's perdi la vida!

III

—Fesme un vers—vas dirme un día:
y fertel jo 't vaig prometre,
y avuy al peu de la lletra,
ton desitj compleixo aymia...
Mes no trobis pas, estrany
que tal día fassi un any.

C. CUNILL DE BOSCH

LLIBRES

ASOCIACIÓN DE ARQUITECTOS DE CATALUÑA. ANUARIO PARA 1904 Y 1905. —La vida intensa de l'Associació d'Arquitectes se revela per la publicació de son interesantíssim Anuari. En l'últim que acaba de publicar, además de las ressenyas presidenciales de 1903 y 1904, dedgadas respectivament als Srs. Casademunt y Mercader, de una copiosa secció legislativa, de un important aplech de reals ordres y disposicions de caràcter local, de las llistas d'Arquitectes, Mestres d'Obras y Contractistas de Barcelona y Arquitectes de Catalunya y d'Espanya, de la tarifa de drets que devengan els permisos pera edificaciones y del arancel de Cementiris, s'hi llegeix un bon número de traballs doctrinals de verdadera importancia.

Tals son: una ressenya dels concursos d'edificis urbans y establiments de Barcelona; unas eruditas notas pera ilustrar la Historia de la Arquitectura espanyola, dedgadas al arquitecte de Valladolid D. Joan Agapito y Revilla; una preciosa monografia de Sant Cugat del Vallés, escrita pel difunt D. Elias Rogent; una Memoria descriptiva y judici crítich de la superba Casa de Maternitat y Exposit de Barcelona, redactada per D. General Guitart, ajudant que sigui del malaguanyat Sr. Oliveras, autor d'aquella construcció; una descripció del drap mortuori de l'Associació d'Arquitectes de Catalunya, y una ben puntualisada secció necrológica dels arquitectes morta en las dos últimas anyadas, d'alguns dels quals no dona noticias molt detalladas.

La major part d'aquests traballs están profusament ilustrats ab vistas, reproduccions de planos y retratos.

L'Associació d'Arquitectes ha d'estar orgullosa de la seva obra, y fora un gran bé que totes las de caràcter intelectual qu' existeixen á Barcelona, s'enmirallessin en el seu exemple.

FAUSTO. —Tragedia, de JOAN WOLFGANG GOETHE. Primera parte. Traducida en verso, por TEODORO LLORENTE. —La Casa editorial de Montaner y Simón, ha enriqueit ab aquest llibre immortal sa Biblioteca Universal Ilustrada. Y 'l Sr. Llorente, ilustre literat valenciá, no

SOBRE L' ECLIPSE

—¿Una lletra?... Amich meu, las lletres s' han de presentar de sol á sol, y ja veu vosté mateix que 'l sol s' ha post fa rato.

—El convidó al Tibidabo á probar un "espectroscopi". ¡Veurá quina "perspectiva"! —¿Ab qué's menja aixó? Si es la perspectiva de un bon dinar, conti ab mi.

—¡Bé podría estarshi tot l' estiu aquesta pantalla davant del Sol, que no suariam tant!

—Després dirán que 'm llevo tart... Teniu, ara tot just surt el Sol.

s' ha limitat á fer una esmeradíssima traducció en vers, modelo de fidelitat y de correcció literaria, sino que ademés ha precedit el libre ab un sustancios prólech y l' ha tancat ab una ressenya breu y clara de la segona part de la tragedia. La edició, com totes las de la casa, es luxosa, avalorantla un gran número de dibuixos d' artistes alemanys dels que més s' han distingit en la ilustració del *Faust*.

RATA SABIA

CANTARS MARÍTIMS

¿Ja 'm parlas de casament?
En desconeguts paratjes,
may hi arrisco 'l bergantí
sense avants sondar sas ayguas.

¡Y que bé que 'ls ha anat, nena
avuy als sardinalers!
¡Es clar! com que ab ells anavas,
portavan molt bon esqué.

Desclouent tos llabis rojos
quin riure més picaresch
vas fé, al dirte que 'm dolia
per passar prompte l' estret.

¿Recordas, aquell istiu,
lo que vām disfrutá 'ls dos
els jorns en que ton marit
se n' anava á pescá al bou?

FÉLIX CANTIMPLÓ

Tant flachs estém de noticias artísticas que 's fa materialment impossible la tasca del crítich. ¡De qualsevol cosa 'n dihem crítich!

Y ja estava á punt aquesta senmana de anunciar als lectors, á falta d' altres espectacles, que la banda municipal situada en el kiosco de la Cascada del Parch va tocar el passat diumenje á las quatre de la tarde las pessas següents:

«Dansa húngara» de 'n Borrás de Palau.
«La Poupée de Nuremberg» obertura, de Adam.
«Skobeleff» fantasia rusa del japonés Wittmann.
«Pagliacci» fantasia de Leoncavallo.
y «Barcelona» vals espanyol de Eustace.

Y hauria dit d'aquest concert qu'era escullit y variat; que la execució va ser notable; y que la direcció baix la batuta del mestre Sadurn no tingué res que desitjar.

Tot aixó hauria omplert un espay en la secció del *revistero* y jo sortia del pas davant del amo; pero convenut de que aixó no interessaria á las masses que 's preocupan molt poch de la nostra banda municipal, he cregut millor donar una passada pels teatros y dirne quelcom encare que siga en forma de gacetilla rotativa.

Allá vá, donchs.

TÍVOLI

Dimars va despedirse la primera tiple cómica Julia Gómez. Degut á las simpatías que te arreladas la *apetitosa* artista, no es extrany que s' omplís el teatro y que 'ls morenos se desfessin en aclamacions y aplausos.

La novetat de la funció consistí en el debut de *La Fornarina* com á tiple cómica, encarregantse dels papers de *Ratoncito* y *Lligacamas* en la revista *Enseñanza Libre*.

Insútil dir que 'l sexe masculí quedá completament satisfet del espectacle.

—Per si aixó s' enfosquia massa, ¡fanalers, alerta!
—¡Alerta están!

Dirigit pel mestre Goberna, tingué lloch el passat diumenje un gran concert matinal de «Euterpe».

Entre altres pessas que foren aplaudidas, figuraren l'estreno de un coro titulat *Orfa* del mestre Jiménez y el de una romanza de tenor, *Enamorament*, lletra y música originals de D. Abelardo Coma, de quina composició sols cal manifestar en son elogi que la música està a la mateixa altura que la lletra.

El solista senyor Cortada fou ovacionat y la cosa no passà d'aquí.

Pera'l dia 17 del pròxim Setembre està anunciat el sext concert a benefici del mestre Goberna, donantse a conèixer el gran septímino de Beethoven y algunes altres pessas de verdadera empena.

GRANVIA

Per ara no hi ha novetat.

Sols se sab que l'empresa acaba de contractar al primer actor Enrich Palacios y a las primeras tipples Julia Mesa, Amalia Baró, Carme Roca y Encarnació Ortiz y a las notables atraccions sicalípticas Pastora Imperio, La Fornarina y Amalia Molina.

La temporada s'inaugurarà el dia 2 del mes que vé.

BOSQUE (La Fontana)

Ab l'òpera *Otello*, qu'és la seva, celebrà el famós Car dinali la funció de benefici, el passat dissapte.

La Sra. Giudice compartí ab ell els aplaudiments y... las fulles per l'estofat.

Aida, *Il Trovatore* y *Sansone* son las obras que han donat joeh durant aquests dies.

LAS ARENAS

La reprise de la popular òpera *Lohengrin* proporcionà a la pista de las Arenas una concurrencia que per ells ly

L' ECLIPSE

—¡El que'l vulguir veure ab comoditat y sense empenas, que puji aquí dalt!

OBSERVANT

—¿Qué veus, Pau?
—Per ara no més veig el primer contacte..

voldrien els catalanistas a las urnas el dia de las elecciones.

La obra ha sigut posat ab tot el gasto que bonament s'hi pot fer en un escenari que no té las condiciones necessarias.

Els senyors Iribarne, Puiggener y Banquells hi llueixen sas facultats, que no son excasas. Y las senyoras Palermi y Riera treuhen també tot el partit possible de sos respectius papers.

NOU

La representació de la aixerida *Warsuela Gazpacho andaluz* va donar moltes entrades al paralelistieh colisseu.

La senyoreta Taberner conquistà molts aplausos interpretant el tipo de protagonista.

Els demés actors arrodoneixen el quadro, que no resulta gens despreciable.

ALCÁZAR ESPAÑOL

Pera'l dia 30 està anunciat l'espectacle infim de circumstancias *El Eclipse de Sol*, lletra dels aplaudits autors de *La Manzana del Paraíso* que tantas entradas dona al *Café de l'Unió*.

Darrerament s'ha estrenat *Morayma*, del senyor Ortiz, obreta plena de xistes, y acompanyada de una música lleugera que resulta agradable y... ¿qué volen més?

N. N. N.

A l' Agost, cada gota 'n val mil

Aixó que á primera vista sembla un refrán espatllat, com á *xista* es un mal *xista*, com á refrán, es vritat.

La persona que no ho cregui, que calli y qu' aixequi'l dit. Y el que s' ho cregui, que segui y qu' escolti, si es servit.

L' Agost, per sa idiosincràcia y pel seu temperament, es el mes que té més gracia per fer degotà al jovent.

Si hi há algú que dubtarho puga, l'element aficionat al goig de la ballaruga, que respongui si es vritat.

Un dato d'aquells que donan per ells tot sols la rahó, veyém que 'ns el proporcionan els balls de Festa Majó.

De festas d'aquesta classe

tothom sab qu' en aquest mes
se 'n arriba a fe' un gra massa,
son un abús, un excés!

Que las *festas majors* nostras
son un ápat d' un sol tall:
ball per principi, y per postres
ball, més ball y sempre ball!

Y á la sala d' *El Pensil*,
á l' *Euterpe* ó *La Unió*,
suha cada balladó
cada gota que 'n val mil.

Un amich meu, que 'ls programass
punteja de cap á cap
y té en els peus y á las camas
tota la ciencia que sab,
va dirme ab xifras precisas
qu' en el punt del mes qu' estém,
ja ha suhat trenta camisas
y colls y punys... no 'n parlém!

Un altre dato que proba
també que 'l refrán susdit,
com á expressió es cosa nova,
pro de fet sempre ha existit:

Y no un fet dels ilusoris
sino qu' es ben positiu,
qu' en aquest mes, els casoris
son en número excessiu.

Y's comprén, si vòstés volen,
sabent el costum que hi há
que molts per casarse solen
la Festa Majó esperá.

Y com l' Agost manifesta's
pródich d' acon Teixeiments,
no cal dir que á *majors festes*
també *majors casaments*.

Després, que per ley humana,
passa que 'l desitj d' unió
es cosa que s' encomana
ab l' exemple y la caló.

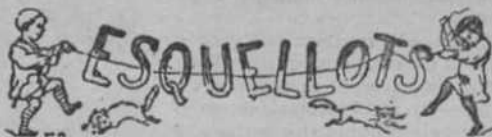
Crech que aixís li passaria
á un altre amich meu, fadrí,
que á un casament l' altre día
va tení 'l gust d' assistí.

—Creguí,—m' deya á boca plena—
creguí, que vosté no sab
lo que 'l riure d' una nena
excita á fe' un cop de cap!..

Quan un ja ha passat la quinta,
y's troba ben sa y robust,
y 'l bigoti ja li pinta...
vaja... 'l casarse es un gust!—

Pobre amich! Es veu—vaig dirli—
que las donas y 'l licor
van comensá á fer sentirli
Las Cosquillas del Amor.

PEP LLAUNÉ

En la sessió de la senmana anterior l' arcalde primer y 'ls regidors de la majoria republicana van fer la pau en la qüestió de las brigadas.

La sessió va tenir dos actes, com certas comedias. Y en l' intermedi del acte primer al según, se va trobar la fórmula d' avenencia.

SI NO PLOU

Panorama general d' Espanya el dimecres que vé.

Noranta escriptors dels qu'en lloch del picot ó la escombra manejaven la ploma, serán ocupats en confeccionar el nou padró municipal.

Tal sigui la fórmula d'avenencia, casi tant difícil com la que persegueixen els plenipotenciarios rus y japonés reunits á Portsmouth, pera fer la pau.

A la Casa gran, el secretari Sr. Gómez del Castillo, va exercir de Roosevelt, ab molta fortuna.

Més val aixís.

L'Avi Brusi, l'endemà va posarse fet una furia, destapant el magatzem de las malicias y las ironías.

Segons ell, emplear á la gent á Casa la Ciutat, pera que treballant pugui guanyarse aquesta trista vida, es un abús intolerable, quan ho fan els republicans; en cambi no ho era—ó á lo menos l'Avi Brusi may se'n havia adonat—quan ho practicaven els caciquistas.

Avuy «los concejales de la mayoría y los directores del partido republicano son prisioneros de las masas: son rehenes, cuya vida peligra en las elecciones. El pueblo se siente soberano, y no les exige menos que la lista civil. Las brigadas son la lista civil del pueblo.»

Donchs, encare que fos aixís, sempre resultaria que'l poble soberà's contenta ab una llista civil ben migrada.

Ab lo que guanya treballant, perque'l poble soberà treballa, no'n té pas ni per anar al Hospici ab automòvil.

Per últim l'Eminentíssim s'ha decidit á donar un cop de báculo al negoci de Sant Joseph de la Montanya.

Alló no podia anar, y feya ja alguns anys que'ls impios se queixaven de la burla que's feya ab la credulitat del públich, sense que l'Eminentíssim pensés en posarli remey.

Fou menester que un ensotanat, Mossen Clascar, posés una pica al seu colega, Mossen Verdós, director del tinglado, perque'l Cardenal Cassanyas se decidís á copiar la correspondencia de Sant Joseph, y á interrompre la serie dels miracles.

Aquest es el major miracle de tots els que porta realitzats Sant Joseph de la Montanya. Es, en efecte, miraculós que'l Cardenal s'haja decidit á cumplir ab el seu deber.

La gran preocupació dels perdigots per lo que respecta á la batalla electoral del dia 10 del próxim setembre, es que una gran part dels seus electors se troban á fora, á estiuhejar.

Be prou s'esforça *La Perdiu* en cridarlos.

—El dia 10 vinguin á votar, y després d'haver emés el vot podrán tornarse'n.

La persistencia ab que cada dia emplea aquest re-

EL DIRECTOR DEL OBSERVATORI FABRA

J. COMAS SOLÀ

—A casa no's veurà bé?
Aixó ray, toquem el dos:
vingan tot seguit els trastos
y ¡cap á Vinaroz!

clam demostra la poca confiança que'l resultat del mateix li inspira.

*
*
*

Com á mi sempre m'ha agradat fer favors á tot hom, inclús als enemichs, me sembla que'ls perdigots, si volen que'ls electors vinguin á Barcelona á votar, están en el cas d'emplear una estratagema, de resultats més eficassos que tot reclam pidolayre.

Després d'enterarse dels que's troban fora y del punt de la seva residència, no tenen més, la vigília de la elecció, qu'enviar á cada un d'ells un telegrama, anunciantli una desgracia.

Per exemple:—«El seu germà Fulano, está gravement malalt.» O «Se li ha calat foc á la casa del carrer tal.» O «Els lladres aquesta nit han entrat al seu establiment.»

¡Y ja veurà *La Perdiu* si'n venen d'electors, el dia del escrutini!

Per la patria catalana no's mourà ningú... pero tocantlos els interessos, fins capassos serán de posar un tren exprés, per arribar més prompte a Barcelona.

Ja s'ha efectuat el canvi de Rector de la Universitat literaria.

En plena situació democràtica monàrquica no ha sigut possible la continuació del Sr. Rodríguez Méndez, ho signé durant la dominació conservadora-clerical, a pesar de las idees progressives que ab tota franquesa professava.

L'ha hagut de substituir el Doctor Bonet... ó Barón de Casa Bonet, perquè es baró, desde que de repent li tenyiren la sanch de vermella que la tenia en blava, habilitantlo aixís pera exercir el càrrech de senador.

El Baró de Casa Bonet es una notabilitat en obstetricia.

Tot aixó necessitarà en l'exercici del seu càrrech, per quant els estudiants son molt aficionats a posar els rectors a parir.

Aquest dia un periodista que's trobava al cim del Tibi-Dabo, siguiu acomés y mossegat per cinch gossos procedents del restaurant del Sr. Coll.

El periodista se proposa, segons diuen, perseguir judicialment al amo dels gossos. Pero si's prova que feya olor de formatje, no'n traurà res.

Perque, sentint olor de formatje, ¿quí es capàs de contenir als gossos?

De totes maneres el Sr. Coll pot gaudirse de tenir un restaurant de nou sistema: un restaurant modernista en tota la extensió de la paraula.

—A casa meva—podrà dir—no s'hi vé sols a menjar. S'hi vé també a ser menjat. El verb menjar se conjuga aquí per activa y per passiva.

Parla la *Gaceta de Madrid*:

«En virtud de providencia del señor juez de primera instancia é instrucción del distrito de Palacio de esta Corte, dictada en el día de hoy en el sumario que se instruye por muerte repentina de Miguel Martínez Miguelón, se cita á una persona de la familia de éste, que habitó en la calle del Tribuleta, número 1, barbería, y falleció en la prisión celular de esta Corte, para que comparezca en la Sala Audien-cia, etc., etc.»

De manera que ni als morts se deixa tranquils, ci-tantlos en deguda forma y obligantlos a comparéixer. Pero lo més bonich es lo que li succeirà al indi-viduo citat, si continúa fent el mort.

Nada menos que se'l declarará incurs en la multa de 15 pessetas sin perjuicio de adoptarse otras de-terminaciones, á fin de obligarle á efectuar dicha comparecencia.

¡Oh justicia histórica, quan no't treus la vena que't cega l'enteniment, y que'n resultas de grotesca!

Els periódichs reaccionaris tributan á l'Emili Vilanova grans elogis, per la sana bonhomia dels seus treballs literaris.

Elogis justos y merescuts, si no'ls fessin servir pera portar l'aygua al seu moli, y atacar de pas á n'en Gorki y altres eminents escriptors, genials pin-tors de las miserias humanas.

Pero ¿qué té que veure'l modest y carinyós pintor dels reconets de la vella Barcelona, ab els reveladors de las llagas gangrenosas de la trista humanitat?

Vilanova no pintava aixó últim perquè no ho sen-

tia, en els limitats horisóns en que's va moure sem-pre.

Fins un crítich de *La Perdiu* ha gosat atribuir la esterilitat productiva d'en Vilanova en sos últims anys, á la transformació que s'ha operat en las clases obreras de Barcelona.

Y tampoch aixó es cert. Els obrers d'avuy son els mateixos obrers de sempre. Oprimits y explotats de una manera idéntica. Desitjosos de millorar la seva sort avuy com en altres temps llunyans. ¿Qué no re-corda las huelgas dels anys 55 y 56?

Lo que hi ha es qu'en Vilanova's recreava pin-tant no l'obra tipo, sino l'obra excepció... Y las es-cepcions igualment existeixen avuy que quan en Vi-lanova las aprofitava pera trassar sos garbosos tra-balls.

De manera que si no continuá escrivint, no es pas per haverse operat una transformació social imagi-naria, sino perquè al bon Vilanova li havia entrat, ab els anys, la desconfiansa y la displicencia, ó tal vegada per sentir el buyt del agotament.

Moltas vegadas m'ho havia dit:—Jo ja no puch escriure; quan m'ho proposo la ploma'm cau de las mans.

Sense ser ambiciós, crech que altre alé hauria tin-gut, si las sevas obras que no li donavan res ó casi res, haguessin obtingut en el mercat catalá la recom-pensa que's mereixia.

BEN XAFATÍ

—Francament; jo Govern, ho privaria aixó dels colli-pes... Destorba massa á la gent.

El pròxim eclipse

OBSERVACIONS SOBRE UNA OBSERVACIÓ

Si l'encarregat de maniobrar aquesta complicada maquinària còsmica qu'entenem per Univers no té ganas de ferosos quedar malament, el pròxim dia 30 a las 11.57 farà passar la Lluna per davant del Sol, produint-se un espectacle d'aquells que no's pagan ab diners.

Els aficionats podran gosar de la hermosa *película* gratis y al mateix temps contribuir a las observacions científicas, aportant el major número de datos a las personas experimentadas en això de la *Astronomia*.

En primer lloch, el vulgar observador s'ha de proveir de un vidre fumat.

Pera fumar un vidre n'hi ha prou ab un misto de l'Arrendataria... (Son tant dolents!)

Pera evitar que'l vidre's trenqui s'ha de passar la flama del misto ràpidament, ab llestesa, amunt y avall.

Mirant, mirant, y en el calor del entusiasme... còsmich, es molt fàcil que l'observador s'acosti el vidre al nas y se'l enmascari. Això s'evita senzillament col·locant un vidre net al davant del fumat.

Mes pràctic encare es pera veure el sol sens perill d'

espatllar la vista, mirarlo al través de dos vidres de colors ben oposats: vermell y blau, per exemple. Els cristalls de color *quitan* la forsa de la llum solar y donan un tò fantàstich al assumpte que'l fa doblement interessant. Quan ha comensat la totalitat del eclipse, cosa que 'ls barcelonins no podran apreciar, pot mirarse el sol a simple vista, ab unas ulleres de campanya ó ab uns gemelos de teatro sense cap mena de perill.

Els que vulguin treure fotografias del eclipse parcial deuen tenir present que es indispensable un obturador de gran rapidés, que las placas han de ser *lentas*, y que es molt convenient col·locar un vidre vermell davant del objectiu pera debilitar la intensitat de llum.

En tres coses principalment s'han de fixar els profans observadors, durant el curs del eclipse: En la diversitat de tons que pren la llum, algún d'ells ben especial, impropnats de indefinida tristesa; en las tacas del Sol, comparadas ab la fosca silueta de la Lluna, y que's distingeixen a simple vista; y en las tituladas *ombras ondulantes* que's produheixen a terra y en las parets quan els contactes han arribat al seu grau màxim.

Tot això, qu'és ben digne d'observarse ab els ulls de la cara y ab els de l'ànima, está al alcanç de totes las inteligencias y de totes las butxacas.

A mirar enlayre, donchs, una vegada a la vida, els que no aixecan may els ulls de las mundanas vanitats!

NOTA.—Si apesar de las repetidas advertencias, hi ha algún atrevit que guayta fixament al Sol sense las degudes precaucions y se sent ferit de la vista, procuri rentarse 'ls ulls desseguida ab aygua de té... sense sucre. (Màxima del llibre «Ciencias y Paciencias».—Del Calaix d'un SABI.—Obra tant ó més interessant que'l eclipse y que's troba de venta en la Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, n.º 20.—Barcelona.)

Ara, qu'és mort, pensan en lo que no havian pensat quan vivia: en editarlas y vendrelas a preus molt econòmichs, pero no per honrar a n' en Vilanova, sino—ben clar ho han manifestat—pera veure si l'obrer, llegintlas, se torna *bon minyo*, a la manera qu'ells entenen la bondat, es a dir: traduhida en servilisme y resignació.

Xascarrillo de postres, espigolat en un periódich francès:

X, que s'ha tornat filòsof, pren la resolució de anarse'n a viure a fora.

—Sí, amic meu; el mes entrant vaig a instal·lar-m'hi.

—Com! ¿Estàs ja cansat de París?

—No; pero trobo que s'hi estima molt car.

ES LÒGICH

Sentiren a mes d'un plaga com diu que «Qui trenca paga.» Donchs per mí no es cert això, puig qu'he vist a mes de un maula que m'ha trencat la paraula y he hagut de pagarho... jó.

EUDALT SALA

GIBRELL-OBSERVATORI

—Guayta, nen, guayta... ¿El veus bé?
—¿El cap del gos?... ¡Sí que'l veig!

QUÈNTOS

Parlant de coses de menjar, deya un subjecte:

—A mí las monjetas m'agradan ab deliri; pero no'n menjo may.

—¿Es que't fan mal?—li preguntaren.

—De mal no's pot dir propiament que m' en fasín, pero m' enfadan y devegadas me comprometen. Perque ja sabreu vosaltres que las monjetas son una llegum qu'entran per una orella y surten per l'altra.

Crit del cor maternal.

El nen jau al llit afectat de un petit mal de gorja. Per fortuna es una criatura dócil que pren sense vacilar tot lo que li donan.

Lo que fá dir a la seva mare, al veure'l tan bon minyo:

—Es un gust veure malalt a n' aquesta criatura!

A LO INSERTAT EN L'ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª.—Se-ra-fi-na.
- 2.ª Id. 2.ª.—A-do-ra.
- 3.ª ANAGRAMA.—Tirso—Tiros.
- 4.ª TRENCACLOSCAS.—L'Escudellómetro.
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Bartomeu.
- 6.ª GEROGLIFICH.—No la fassis y no la temis.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Actualidad

ECLIPSE TOTAL DE

SOL

del día 30 de Agosto del corriente año

Un folleto, 20 céntimos

OBRAS DEL MALAGUANYAT ESCRIPTOR
EMILI VILANOVA

Las bodas de 'n Cirilo
¡Quí... compra maduixas!
Oriental. Los moros contrapuntats
L' ase del hortolá
A casa l' alcalde
La viuda

Preu de cada obra, 1 pesseta

VIDAMOR

PER J. BURGAS (Mayet)
ab un prólech de APELES MESTRES
Preu 1 pesseta

BARCELONA Á LA VISTA
Cuaderno 6.º — Serie 2.ª

30 céntimos — Fuera de Barcelona, 35

Elementos de Cosmografía, por Celso Gomis Ptas. 1

Ripios geográficos, por A. Valbuena Ptas. 3

Seis días fuera del mundo, por J. Pérez Zúñiga. Ptas. 2

CHAPUCERIAS Tomo 96 de la COLECCIÓN DIAMANTE
por J. Pérez Zúñiga — Ptas. 0'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remeten l' import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franquig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

CAMILO FLAMMARION

Soldat infatigable de la ciencia,
constantment investiga en la estelada,
y encarantse ab el Sol se 'n va á Valencia
á estudiar la *fotósfera* eclipsada.

Ell observa del Cel las maravellas
ab ulls de sabi, pero ab ulls d' artista;
ell se tracta de tú ab sols y ab estrellas
que aquí no hem conegut may... ni de vista.

Ab un zel y un talent extraordinaris
en lo profón del Infinit s' interna
furgant sempre en *Els móns imaginaris*,
perseguint la Vritat... única... eterna.